

Przedmowa

Jeśli nadawany od średniowiecza tytuł doktora był najwyższym stopniem naukowym, to pojawienie się doktorów honoris causa oznaczało narodziny nowego symbolu. Od początku towarzyszyły mu słowa i gesty szczególne, mające uwypuklić i dokumentować zarazem, że uczelnia obdarowuje (dekoruje) najwyższą godnością osobę zasłużoną dla niej i dla nauki jako takiej. Jest to zarazem największe wyróżnienie, jakim dysponuje uczelnia. Otrzymywali je, bywało, że zabiegali o nie, także przedstawiciele innych profesji – politycy, dyplomaci, działacze społeczni, ludzie ze świata kultury, sztuki, biznesu. Zmienne koleje, jakimi bieży historia, zachęcają do zadumy nad sprzężeniem zwrotnym: nadanie godności doktora honoris causa zawiera w sobie zarówno zaszczyt dla uczelni, jak i dla doktora honorowego.

Zaszczyt, ale i wzajemne zobowiązanie.

Uniwersytet w Poznaniu w już niemal wiekowej historii obdarował tytułem doktora honorowego ponad 130 osób. Listę tę otwiera największa polska uczona, podwójna noblistka Maria Skłodowska-Curie. W czołówce znajdują się też marszałek Francji, Anglii i Polski Ferdinand Foch oraz amerykański polityk płk Edward Mandell House. Nominacje te, sfinalizowane na przestrzeni trzech lat, złączył Paryż. Tam bowiem święcili oni największe triumfy. Zarazem niedawno powstały Uniwersytet w Poznaniu wskazywał swe międzynarodowe aspiracje, zorientowane na Zachód, a w szczególności na Francję.

Przyszły Uniwersytet Poznański, inaugurując działalność 7 maja 1919 r. jako Wszechnica Piastowska, rychło awansował do rangi symbolu, wizytówki miasta i całej Wielkopolski. Pozycję tę zdobywał w okresie międzywojennym stopniowo, rozwijając się jako ważna placówka naukowa i dydaktyczna. W ciągu prawie 20 lat jego międzywojennej działalności mury Uczelni opuściło niespełna 9 tys. absolwentów. Poszanowanie tego dorobku

nie zwalnia z pokusy wskazania, że w jednym tylko roku 2013 absolutorium na naszym Uniwersytecie uzyskało 10 tys. osób. To także pokazuje skalę zmian, w jakich funkcjonuje Uczelnia, i czasy, w których my żyjemy.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, skokowo się rozwijający w ostatnich latach, stanowi integralną część środowiska akademickiego Poznania, liczącego ponad 100 tys. studentów. Ich rosnące oczekiwania zaspokaja wielotysięczna grupa nauczycieli akademickich i służb pomocniczych. Dla całej tej wielkiej społeczności ponadczasowe sugestie odnajdujemy w słowach prof. Kazimierza Twardowskiego, wygłoszonych podczas promocji towarzyszącej nadaniu mu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Poznańskiego w 1933 roku. Przemówienie twórcy filozoficznej szkoły lwowsko-warszawskiej, noszące tytuł *O dostojności uniwersytetu*, doczekało się dwóch wydań: pierwszego w 1933 r. i bibliofilskiego w roku 2011. Do treści tam zawartych sięgamy chętnie. Postąpiono tak również w czasie poznańskiej, środowiskowej inauguracji roku akademickiego 1 października 2013 r. w Sali Ziemi na terenie Targów Poznańskich. Powracam do tych słów także w tym miejscu. Nasz dostojny doktor honoris causa w 1932 r. podkreślał, że obiektywny charakter badania naukowego uwydatnia się w tym właśnie, „że nie przyjmuje ono rozkazów od żadnych czynników zewnętrznych i że nie chce służyć żadnym względom ubocznym, lecz że za panów swoich uznaje jedynie doświadczenie i rozumowanie i że jedno tylko ma zadanie: dochodzenie należycie uzasadnionych sądów prawdziwych albo przynajmniej jak najbardziej prawdopodobnych. [...] Ale ci, co Uniwersytety fundują i utrzymują, dowiedliby zupełnego niezrozumienia istoty Uniwersytetu, gdyby chcieli w czymkolwiek krępować jego pracę...”.

Niniejsza książka jest pierwszym tomem szerszej edycji poświęconej doktorom honoris causa naszego Uniwersytetu. Jest ona najskromniejsza zarówno pod względem objętościowym, jak też co do liczby – tylko 24 osoby uhonorowane przez Senat. Autorzy opracowania dysponowali skromniejszą bazą źródłową, w tym także ikonografią. Kolejne tomy, nad którymi prace już trwają, obejmą 108 sylwetek doktorów honorowych, wzbogaconych o fragmenty ich wykładów wygłoszonych podczas uroczystości bądź laudacji promotorów, a także o bogatszy serwis fotograficzny. Zamknięcie przedsięwzięcia jest zaplanowane na

maj 2019 roku. Traktujemy je jako fragment obchodów 100. rocznicy utworzenia Uniwersytetu i przyczynek do refleksji nad jego dziejami. Publikacja ta ma przypominać zasługi i dorobek doktorów honoris causa, ale także być wypełnieniem moralnego zobowiązania naszej Almae Matris wobec tego dostojnego, zawsze wyjątkowego, grona.

Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
prof. dr hab. Bronisław Marciniak